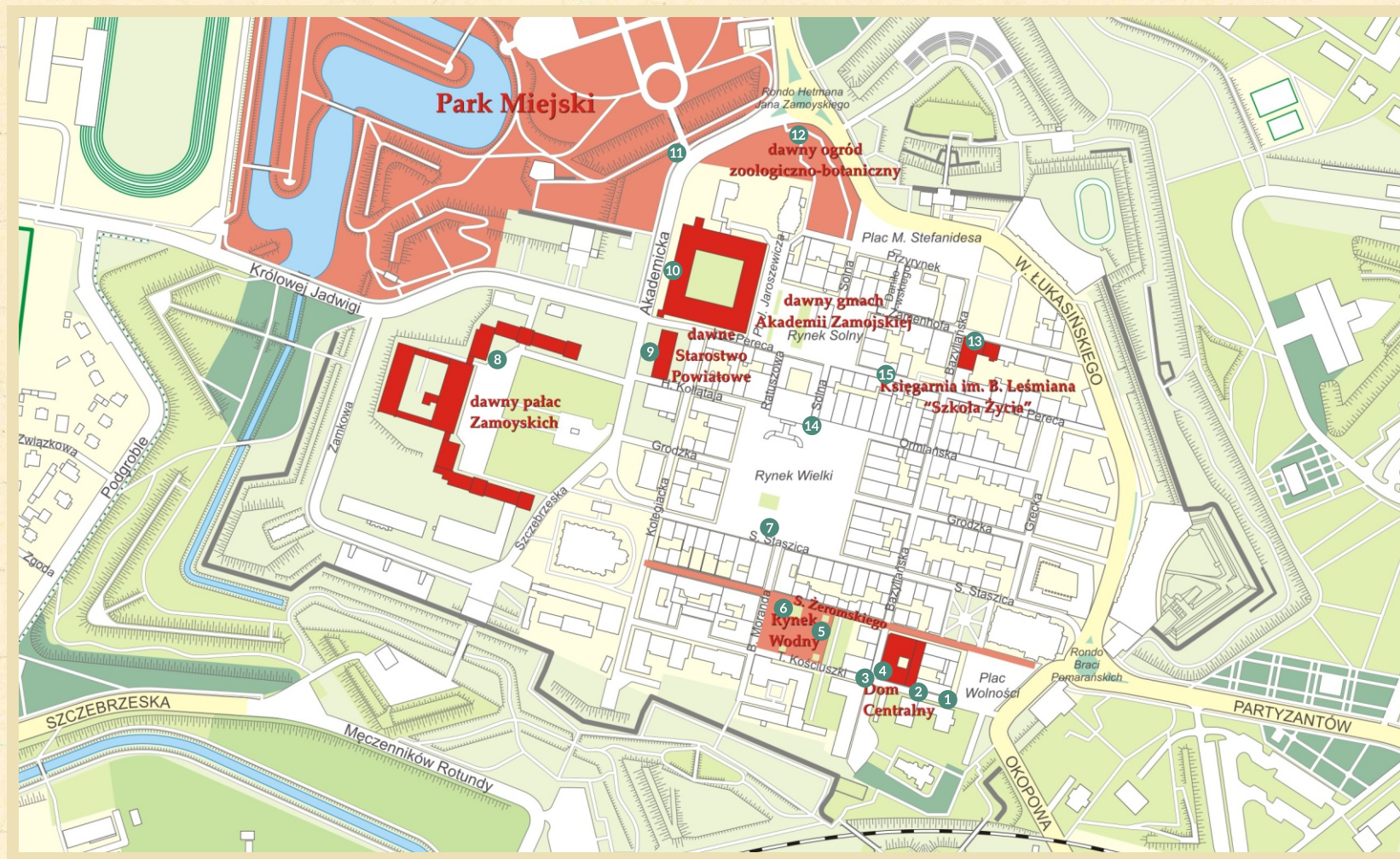

Bolesław Leśmian (1877-1937)

znany jest przede wszystkim jako poeta tworzący w okresie Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego. Nie wszyscy wiedzą, że był on również prozaikiem, krytykiem literackim, tłumaczem, a także reżyserem teatralnym. Z racji ukończonych studiów prawniczych na Uniwersytecie św. Włodzimierza w Kijowie przez większość życia wykonywał zawód notariusza.

Z tego też powodu w 1922 r. Leśmian przybył do Zamościa. Przez 13 lat, do 1935 r., prowadził tu kancelarię notarialną. Wraz z żoną Zofią Chylińską, malarką, oraz córkami Lusią i Dunią zamieszkał w najnowocześniejszym wówczas budynku w mieście. Chociaż dusił się w prowincjonalnym Zamościu i wyjeżdżał stąd pod byle pretekstem, miał tu kilku oddanych przyjaciół, którzy cenili jego poetycką twórczość. W czasie pobytu Leśmiana w Zamościu powstały jego najpiękniejsze utwory wydane w 1936 r. w tomie *Napój cienisty*. Wcześniej w 1926 r. wydano w Zamościu *Ballady*.

Leśmianowski Szlak Literacki

Notariusz Lesman, takie było jego prawdziwe nazwisko, do pracy najczęściej jeździł dorożką, ale do domu wracał pieszo, spacerem. Odwiedzał ulubione miejsca, gdzie odpoczywał i spotykał się nie tylko z ludźmi, ale przede wszystkim z przyrodą, której był ogromnym wielbicielem. Do dzisiaj zachowały się w Zamościu miejsca, w których pozostawił niewidzialne ślady swojej obecności. Abyśmy mogli je odnaleźć, wytyczony został Leśmianowski szlak. Zapraszamy więc na spacer ulicami Zamościa: Kościuszki, Bazyliańską, Żeromskiego, Akademicką, Zamenhofska.

1.ul. Kościuszki/Bazylińska/Żeromskiego - Dom Centralny

Wybudowany w latach 1910-1911 trzypiętrowy dom w stylu secesyjnym. Leśmian z rodziną zajmował narożne mieszkanie na pierwszym piętrze. Urządzone było ono skromnie, ale w artystycznym klimacie. W dużym, jasnym pokoju z rozsuwanymi drzwiami poeta miał gabinet. Meble były ciemne, pod oknem stało biurko, na którym najczęściej piętrzyły się stosy papierów, przy ścianie tapczan. Na jednej ze ścian wisiał kilim. W pokoju było bardzo dużo książek, wśród nich ulubione słowniki i płyty z muzyką poważną. Mieszkanie pełne było kletek z ptakami oraz kwiatów. Poeta cenił sobie rozmowy z przyjaciółmi. Najchętniej rozmawiał o poezji. Lubił także plotki i anegdoty towarzyskie. W latach 20-tych Leśmianowie urządzali w swoim mieszkaniu przyjęcia dla znajomych, podejmując ich smakołykami przygotowywanymi przez gosposię Feliksową. Ulubioną potrawą pana domu były bliny i pierogi ukraińskie. Leśmianowie mieszkali w tym miejscu aż do wyjazdu w 1935 r.

2.ul. Kościuszki - fasada Centralki

Tablica upamiętniająca obecność Bolesława Leśmiana w Zamościu autorstwa Bartłomieja Sęczawy

3.ul. Kościuszki i Bazylińska - dawna Księgarnia Polska Stefana i Zygmunta Pomarańskich

Księgarnia mieściła się na parterze Domu Centralnego u zbiegu ulic Bazylińskiej i Kościuszki. Działała w latach 1918-1931. Jej założycielami byli bracia Stefan i Zygmunt Pomarańscy. Współwłaścicielem księgarni był także trzeci brat Józef. Odwołując się do tradycji wydawniczych Zamościa bracia Pomarańscy wydawali pierwsze w niepodległej Polsce czasopismo naukowe *Kroniki Powiatu Zamojskiego*, którego kontynuacją była *Teka Zamojska* oraz broszury pt. *Książnica Zamojska*. Nakładem księgarni ukazało się również wiele książek oraz szereg cykli wydawniczych. Bolesław Leśmian często zaglądał do księgarni braci Pomarańskich. Zygmunt Pomarański cenił poezję Leśmiana. Z poetą przez pewien czas łączyły go kontakty zawodowe, ponieważ w jego kancelarii odbywał praktykę notarialną. Kiedy wydano Leśmianowską *Łąkę*, cała wystawa księgarni została wyłożona tomikami. Niechętni mówili, że "Pomarański łąkę sobie na wystawie zrobił".

4.ul. Żeromskiego 6, przy Corner Pubie *Srebroń* (poeta)

Tytułowy bohater wiersza B. Leśmiana, autorem rzeźby jest Bartłomiej Sęczawa, fundatorem Zamojski Klub Rotariański. Inicjatorem powstania rzeźby jest Zamojski Dom Kultury.

5.ul. Kościuszki - Rynek Wodny

W czasach Leśmiana był to zadrzewiony skwer z kasztanowcami i lipą. Poeta mijał rynek, kiedy dorożką przemierzał drogę do pracy.

Dzisiejszy wygląd rynku został zaaranżowany w 2010 r.

6.*Bajdała* (bajarz, gawędziarz) bohater wiersza pt. "Dusiołek" (Rynek Wodny)

Wśród zieleni i pluskającej fontanny spotkamy tu Leśmianowskiego *Bajdałę*, który przebudzony z koszmarnego snu, patrząc w niebo biadoli Bogu: *O, rety - olaboga! Nie dość ci, żeś potworzył mnie, szkapę i wołka, / Jeszcześ musiał takiego zmajstrować Dusiołka?* A zamojskiego *Bajdałę* i *Dusiołka* "zmajstrował" ku uciesze spacerujących zamojski rzeźbiarz Bartłomiej Sęczawa. Pomysłodawcą postawienia w przestrzeni Zamościa rzeźb leśmianowskich jest Zamojski Dom Kultury.

7.ul. Staszica 25, przy wejściu do restauracji *Morandówka Gad*

Rzeźba inspirowana wierszem "*Gad*", wykonana przez Bartłomieja Sęczawę. Fundatorzy: Małgorzata i Henryk Ryczkowie.

8. ul. Akademicka 1 - Notariat

Nominację na notariusza przy Wydziale Hipotecznym Sądu Pokoju w Zamościu Bolesław Leśmian otrzymał 10 maja 1922. W 1923 r. awansował na notariusza przy Wydziale Hipotecznym Zamojskiego Sądu Okręgowego. Jego kancelaria mieściła się w budynku pałacu Zamoyskich, w którym urzędował wówczas sąd. Leśmian rzadko przebywał w kancelarii, wpadał na pogawędkę lub podpisać przygotowane przez pracowników akty notarialne. Notariat dobrze prosperował i przynosił duże zyski. Leśmian zarabiał ok. 2000 zł miesięcznie, tj. dziesięć razy więcej niż przeciętny urzędnik. Był bardzo dobrym pracodawcą. W okresie prosperity jego pracownicy dostawali dodatkowe pensje, zamawiał dla nich gorące kolacje w restauracji "Centralka", pomagał chorym pracownikom i ich rodzinom. W czasie bezrobocia robił wszystko, aby nie zwolnić pracowników, a fundowane przez niego kanapki i kubek herbaty z cytryną, często były jedynym posiłkiem jego podwładnych w ciągu dnia. W sierpniu 1935 r. złożył rezygnację z dotychczasowego stanowiska i przeniósł się z rodziną do Warszawy.

9. ul. Akademicka 6 - siedziba dawnego Starostwa Powiatowego

W okresie międzywojennym w budynku tym, mieszczącym starostwo, odbywały się spotkania członków Koła Miłośników Książki, które powstało w Zamościu w 1923 r. W działalność koła włączył się także Bolesław Leśmian. Jedną z inicjatyw KMK było specjalne wydanie *Ballad* Bolesława Leśmiana. Niestety książka zawierała błędy i prawie cały nakład został zniszczony.

10. ul. Akademicka 8 - Gimnazjum Męskie im. Jana Zamoyskiego

Utworzone w 1916 r. Mieściło się w budynku dawnej Akademii Zamojskiej. Bolesław Leśmian niejednokrotnie był w szkole odwiedzając swojego przyjaciela dyrektora gimnazjum Adama Szczerbowskiemu. Szczerbowski był wielbicielem i popularyzatorem poezji Leśmiana. Wydał dwie książki o jego poezji oraz antologię polskiej poezji współczesnej, w której zamieścił 5 wierszy Leśmiana. Starał się też, aby poeta był znany i ceniony przez zamojską młodzież. Z tego też powodu uczniowie nazywali go Leśmianopolskim. Z jego inicjatywy w kwietniu 1934 r. redakcja gimnazjalnego miesięcznika *Nasza Myśl* przeprowadziła wywiad z Leśmianem. Wyrazem przyjaźni Leśmiana było zadedykowanie Szczerbowskiemu jednego z utworów pt. *Eliasz*. Dedykacja brzmiała: *Adamowi Szczerbowskiemu w imię wspólnej wiary w zwycięstwo sztuki nad rozpanoszoną zmorą szarego człowieka*.

11. ul. Akademicka, brama wejściowa do Parku Miejskiego *Skrzypek Opętany* - tytułowy bohater dramatu B. Leśmiana.

Autorem rzeźby jest Bartłomiej Sęczawa, fundatorem Miasto Zamość oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Rzeźbę odsłonięto na okoliczność 45 Zamojskiego Lata Teatralnego, a inicjatorem jej powstania był Zamojski Dom Kultury. Zamojski Park Miejski to obecnie jeden z najpiękniejszych parków miejskich w Polsce. Założony w 1926 r. wg projektu Waleriana Kronenberga z Warszawy, został usytuowany na terenie pofortecznym. Park był jednym z ulubionych miejsc spacerowych Bolesława Leśmiana. Ze względu na chorobę serca poeta chodził powoli, co chwilę zatrzymując się. Często przechadzał się parkowymi alejkami w towarzystwie profesorów gimnazjum Stefana Milera, Michała Pieszki, Stanisława Młodożeńca czy też Adama Szczerbowskiemu. Widywany był także w towarzystwie córek, które zawsze trzymały go z obu stron pod rękę.

12. ul. Akademicka - ul. Solna, ogród zoologiczny

Usytuowany przy budynku gimnazjum i sąsiadującego z nim kościoła św. Katarzyny. Jego założycielem w 1918 r. był profesor biologii w gimnazjum zamojskim Stefan Miler. Początkowo był to ogród botaniczny, ale bardzo szybko przekształcił się w miejsce pobytu wielu zwierząt, również tych dzikich i egzotycznych. Dyrektor gimnazjum Adam Szczerbowski zapraszał uczniów do ogrodu na spotkania z Leśmianem. Poeta czytał swoje wiersze, a Szczerbowski wygłaszał odczyty na temat poezji Leśmiana. Uczniowie deklamowali utwory poety.

13. ul. Zamenhofska i Bazylińska - Księgarnia im. Bolesława Leśmiana

U zbiegu ulic, w miejscu dawnego sklepu bławatnego, znajduje się księgarnia - kawiarnia, sklepik, miejsce spotkań. Na półkach i półeczkach można znaleźć nie tylko książki, ale również "artykuły potrzeb okazjonalnych" i "zachcianki codzienne". W kufrach i walizkach na żądnych przygód czekają przewodniki i mapy. Niezwykły wystrój księgarni jest inspirowany postacią i twórczością Bolesława Leśmiana.

14. Zamojskie Centrum Informacji Turystycznej i Historycznej, Rynek Wielki 13, otwarte pon. - niedz. w godz. 9:00 -16:00. Tutaj można pobrać urodzinową kartkę i wypisać na niej życzenia dla Bolesława Leśmiana, a następnie wrzucić je do specjalnej skrzynki.

15. Kawiarnia Mazagran, ul. Pereca 16, czynna w godz. 10.00 - 16.00

W dniach 22-23 stycznia na podstawie karty z napisanymi życzeniami (kartka do pobrania jw.) odebrać będzie można urodzinowe ciastko na które z okazji 144 urodzin Poety zaprasza mieszkańców miasta Prezydent Zamościa.

[Kawiarnia Mazagran przygotowała po 50 pysznych ciastek na każdy dzień.]